

Nan Tudo' Paul Hinadan I Galasya

(Galatians)

1 ¹Hituwen tudo' ya nalpun ha'on an hi Paul an ohan apostoles an e mangipa'in'innilah nan inat Jesu Kristu an iphodan ta'u. Mu bokon hay taguy nannag i ha'on onu nangipa'innilah ha'on hi e' numbalinan hi apostoles te hi Jesu Kristu ya hi Ama ta'un hi Apu Dios an hiyay nanagu i Jesus hidin natayana. ²Ya da'yun ma'amua'mung hinadan simba'an hinah ad Galasya di puntudo'a. Ya hanadan i'iba ta'uhtu ya alyonday nomnomnomon da'yuhna. ³Ot hanat malinggop ayu ya minaynayun i da'yu nan homo' Apu Dios an hi Ama ta'u ya nan Ap'apu ta'un hi Jesu Kristu ⁴an nangiyateh bahul ta'u. Ta way atonan mangdat hi abalanan ta'u an adi ma'ma'yat hinadan adi maphod an ato'aton di tataguh ad uwani te hiyah diyey pinhod Ama ta'un hi Apu Dios hi ma'at. ⁵Ot hi Apu Dios di nanongnah madayaw hi ingga'inggana. Amen.

Hay Pundusan Apu Dios Hinadan Nat'on Di Itudduda

⁶Masda'awa' mahan hinan dingngol'un a'atyu. Te agge nadne ya inwalongyuy pangulugyu i Apu Dios an namto' i da'yu an gapuh nan homo' Jesu Kristu ta hanan nat'on an tutduduy eyu dongdonglon. ⁷Hay immannung ya ma'id ha udum hi nahamhamad an tutdudu te ammuna nan intutdudumin inat Kristu an iphodan ta'u. Mu needahnay udum an e muntutduduh nibahhon a'at Kristu ta ulawonday punnomnomyu. ⁸Mu ta'on on da'mi onu ha anghel an malpuh ad abunyan ha umalin muntutdudu mu agge nipaddung di itutdududah din intuddumin da'yu an inat Kristu an iphodan ta'u ya ahi dusaon Apu Dios didah inggana. ⁹Ot pidwo' tee an ibaga i da'yu an nan tagun e muntutduduh nat'on an tutdudu an adi miyunnudan hinan inabulutyun tutdudu an hidiye nan inat Jesu Kristu an iphodan ta'u ya ahi dusaon Apu Dios.

¹⁰Ot ta'on on gumalat tudan ibaga' hi adi paminhodan di tatagun ha'on mu ta hi Apu Dios di naminhod hinan ato' te hiya ahan di pohdo'

hi mipa'amlong an bokon hay tagu. Te onha nan itudtudu' ya iyunnud'uh nan nat'on an unudon di udum ta wan maphod di punnomnomdan ha'on ot adiya' mabalin an mibilang hi baal Kristu.

Hay Numbalinan Paul Hi Apostoles

¹¹Ipa'innila' i da'yun i'iba an nan e' itudtudu an inat Jesu Kristu an iphodan ta'u ya agge nalpuh nomnom di tagu. ¹²Te ma'id ha taguh nangibaga i ha'on hi a'atna. Ya agge' bo e minahmahan hi udum an tatagu mu hi Jesu Kristu di nangipa'innila i ha'on. ¹³Ya innila' an dingngolyu din a'at'u an na'na'unnuda' hinadan unudonmin Judyu. Ya nunhiglay namalpaligat'uh nadan kimmulug i Kristu te pinhod'un mipapatedan namin. ¹⁴Ot onha ipaddunga' hinadan papaddung'uh tawon ot nahamhamad di pangulug'u hinadan tugun handidan a'ammodmi mu dida.

¹⁵Mu himmo'a' i Apu Dios te pinto'a' tuwali an ta'on on hidin aggeya' ni' niyayyam ta teen ad uwani ya ha'on di ohan baalna. ¹⁶Ot hiya nan munhanaa' ta impa'innilanay a'at nan Imbabalena i ha'on ta wan hiyay e' ipa'in'innilah nadan bokon Judyu. Mu ma'id ha udum hi e' numpatudduwan hi a'atna an ta'on hi ohan tagu. ¹⁷Ya ta'on on hi ad Jerusalem an awadan nadan namangulun apostoles Jesus ya aggeya' ni' immehdin e numpatuddu i dida. Te inipluy'uh ad Arabia ta eya' nunhiwwehdi ot ahi' ibangngad hi ad Damaskus. ¹⁸Ta nala'uh di tuluy tawon ot ahiya' mohpe umeh ad Jerusalem te pinhod'un tigon hi Peter. Mu duway duminggu damdama ya ammuna han ni'ha'ada' i hiya. ¹⁹Mu ma'id ha tinigo' hinadan udum an apostoles an ammunah James an hi ibban nan Ap'apu ta'un hi Jesus. ²⁰Ot hi Apu Dios di nanginnila an bokon layah danaen impa'innila' i da'yuh tun tudo'u te immannung an athinay na'at i ha'on.

²¹Indani ot tayna' hi ad Jerusalem ot inayun'un umeh ad Syria ya hi ad Silisia. ²²Ya i diye ya aggeya' ni' tinigoh nadan kimmulug hi ad Judea. ²³Ta ammuna nadan dingngoldan a'at'u hinadan udum an alyonday, Hidiyen tagu din nunhiglay namalpaligatna i da'min kimmulug mu maphod ta ad uwani ya hidiyen inat Kristu an iphodan ta'u di ena itudtudu.

²⁴Ta hiya nan ongal di punhanaanda i Apu Dios ituwen na'at i ha'on.

Hay Nunhahapitan Da Paul Ya Nadan Udum An Apostoles

2 ¹Nala'uh di himpulut opat (14) di tawon ot ahiya' bo umeh ad Jerusalem an in'uyug'u da Barnabas i Titus. ²Manu'eh imme amihdi ya hidiyey impa'innilan Apu Dios hi atonmi. Ta on ami dimmatong ya na'amung nadan mangipangpanguluh nadan kimmulug hidi. Ta ammuna amihdi ot uhuho' nadan e' itanudduh nadan bokon Judyu an

iphodan ta'u an inat Jesu Kristu. Te pinhod'un innilaon hi'on abulutonda nadan e' intanudtudu te adi' pinhod dadiyen e' intanuddu ya ma'id ha pumbalinana. Mu maphod ta abulutonda.

³Ya maphod bo ta nan in'uyug'un hi Titus an bokon Judyu te Greek ya aggeda impapilit an makugit an ta'on on hidiyey pangatmin Judyu.

⁴Mu wadaday linala'in Judyu an ni'yamung i da'mi an alyonday kimmulugda mu dee mannot an layahda te pinhoddan dadagon nan nawayawayaanmi hinan uldin di Judyu ta ipapilitda an hanadan uldinmin Judyu ahan di ma'unud. Ta diday mangipilit an makugit hi Titus. ⁵Mu aggemu damdama inyunnud hinan pinhoddan ma'at te adimi pinhod an ma'udman hi nat'on an tudtudu nan nituddun da'yu an nan atonyu an mangunud i Jesu Kristu.

⁶Ot nan e' intanuddu ya ma'id ha ohah hinukkatan dadiyen mangipangpanguluh nadan kimmulug ya ma'id bo ha iniddumda. Te ta'on on diday nabaktun mangipangpangulu mu hay punnomnom'u ya numpapaddung ta'u damdamah hinangngab Apu Dios. ⁷Ya patiyonda an hi Apu Dios di nannag i ha'on hi e mangipa'innilah nan inat Kristu an iphodan ta'u hinadan bokon Judyu. Ya hi Peter di nangiyukodanah e mangipa'innila i diye hinadan ibbamin Judyu. ⁸Te hi Apu Dios an nangidat hi abalanan Peter an nangat hinan inyukodna i hiya an muntudtudu nadan ibbamin Judyu ya hiya bo damdamay nangidat hi abalina' an e nuntudtudu nadan bokon Judyu. ⁹Ya da Peter i James ya hi John an ma'alih nahamad an mangipangpanguluh nadan kimmulug ya inabulutda an hi Apu Dios di nangdat ituwen tamu'. Ta hiya nan imbilang da'mih i'ibada an ni'yalamanuda i da'min duwa i Barnabas ot iyabulutda an da'miy manginaynayun an e muntudtudu nadan bokon Judyu. Ta dida damdamay e muntudtudu nadan Judyu.

¹⁰Ya ha ahan di imbagadan atonmi ya hay emi pammo'an hinadan nun'awotwot an kimmulug hi ad Jerusalem. Mu hidiye tuwaliiy ohah pinhod'un aton.

Hay Nangihingalan Paul I Peter

¹¹Hidin nagibbuh an nunhahapit ami ot ume amih ad Antiok. Ya inhawwang Peter hidi. Mu hidin awadanahdi ya wada han inatnan adi maphod ta inhingal'u an ta'on on dakolday tagu. ¹²Te hidin dimmatong hidih ad Antiok ot middum an mi'mi'an hinadan tataguhdi an bokon Judyu. Ya maphod hidiyen inatna. Mu hidin dimmatong nadan udum an Judyu an hinnag James ya adi mo ahan e mi'an hinadan bokon Judyu an ta'on ona innilan agge nibahhoy ena pi'anan i dida. Te tumakut hi pamihulan nadan ibbamin Judyu an mangalih adi mabalin hi eda midmiddum hinadan bokon Judyu an agge nakugit. ¹³Ta hiya nan hanadan udum mo bon Judyu hidih ad Antiok an kimmulug ya

inyunnuddan Peter. Ta an naminda an ta'on on hi Barnabas ya adida mo mi'an hinadan bokon Judyu. ¹⁴Ta hidin na'innilaa' hidiyen pangatda an adi miyunnudan hinan tudtudun Kristu ot ihingal'uh Peter yaden deedahdi nadan ibbamin kimmulug. Ta inali' i hiya di, He"a'e ya tono"a an Judyu mu iyunnudmuh pangat di bokon Judyu. Mu tanganu boh onmu ipapilit an unudon nadan bokon Judyu nan pangat ta'un Judyu?

Hay E Pi'taguwan An Gapuh Pangulug
(Roma 6:5-6)

¹⁵Ot inayun'un alyon i diday, Immannung an dita'un Judyu ya agge ta'u nipaddung hinadan bokon Judyu an ma'alih nabahulan.^a ¹⁶Mu innila ta'u mo an mahapul an kumulug i Kristu di ohan tagu ya ahi ibilang Apu Dios hi maphod an adi gapu ta inun'unudna nan tugun. Ta hiya nan ta'on on dita'un Judyu ya mahapul an kumulug ta'un Kristu te ma"i'd ha ta'on hi ohan taguh nipaphod di niyatanan Apu Dios an gapuh nangunudanah nan tugun. ¹⁷Ta hidiyey panginnilaan an ta'on on dita'un Judyu ya nabahulan ta'u. Mu hanat adi ta'u alyon di hi Kristu di lummuh nabahulan ta'u an gapu ta bokon mo nimpe nan tugun di pangidinolan ta'u. ¹⁸Te atbohadin numbahul i Apu Dios nan tagu an indinongnan mundinol hinan innilanan mahapul ahan an unudon an tugun mu indani bo ya hidiyey ipa'unudnah udum an tatagu. ¹⁹Te nan tagun waday nibahhawana an aggena inunud an namin nan tugun Apu Dios ya mihi"an i hiya. Ta hiya nan bokon mo nimpe nan innila' an mahapul ahan an unudon an tugun di pundinola'. Te hay pundinola' ya nan nangiyatayan Kristu hi bahul'u ta way ato' an mangun'unud i Apu Dios. ²⁰Ta aya' ni'yate i Kristu hidin nipata'anah nan krus ta din a'at'u ni' ya nahukkatan te hi Kristu moy wadah nan nitaguwa'. Ta hituwen nitaguwa' hi ad uwani ya inyukod'un namin hinan Imbabalen Apu Dios te hiya ya ongal di pamhodnan ha"on te inyatenay bahul'u ta wan mi'taguwa'. ²¹Te nipapateh Kristu an gapu ta hiya ya abuh han mabalin hi managun dita'u an ma"i'd ha udum. Mu onha abalanan ta'un mangunud hi an namin nan tugun Apu Dios ta ma"i'd ha ibahhawan ta'u ot wan adi mahapul an mipapateh Kristu.

Nan Niyatan Nan Tugun Hinan Namangulun
Imbagan Apu Dios I Abraham

3 ¹Da'yun i Galasya ya paddungnay ma"i'd ha nomnomyu. Te tanganu on wa'e ha munhapihhapit on nidngolan ayu? Undan aggeyu na'awatan nan nituddun da'yun a'at di natayan Jesu Kristu?

^a 2:15 Hay pangalin nadan Judyu hinadan bokon Judyu ya nabahulanda te aggeda inunud nan tugun Moses.

²Innilayu an hay gapunah nangdatan Apu Dios i da'yuh nan Espirituna ya adi gapuh nangunudanyuh nan tugun te gapuh nanguluganyuh nan dingngolyu an iphodan ta'un inat Kristu. ³Mu paddungna nimpey ma'id ha nomnomyu. Te tanganu on hidin hopap di kimmuluganyu ya innilayu an nan Espiritun Apu Dios di nangdat hi abalinanyu ta kimmulug ayu mu ad uwani bo ya mundinol ayuh nan abalinanyun mangunud hinan tugun. ⁴Ot at'ehna ya ma'id ha hilbin di numpaligatanyu an gapuh kimmuluganyu. ⁵Pohdo' an mahmahan i da'yuh on nganne tuwaliy alyonyuh gapunah nannagan Apu Dios hinan Espiritunan da'yu ya hay ena nangiyabulutan hinan dakol an milagro? On gapuh nangunudanyuh nadan tugun onu gapuh nangngolanyuh nan iphodan ta'un inat Kristu ot kumulug ayun hiya?

⁶Ta'on di hi Abraham ya hay gapunah nangibilangan Apu Dios i hiyah maphod an tagu ya hay kimmulugana i Apu Dios.^b ⁷Ta hiya nan mahapul an ma'awatanyu an hay nahamad hi tinanud Abraham ya nadan tatagun kumulug i Apu Dios ⁸te nan nitudo' an hapit Apu Dios ya alyonay ta'on on nadan bokon Judyu ya ibilang Apu Dios didah maphod an gapuh kimmuluganda. Hiyah naey pinhod Apu Dios an ibaga i Abraham hidin nangalyanan hiyay, Gapuh nan pangulugmu ya wagaha' di kumpulnan taguh tun luta hi'on umat hinan pangulugmuy pangulugda.^c ⁹Ya immannung an na'at te nawagahan nadan tatagun umat hi pangulug Abraham di pangulugda.

¹⁰Mu nadan tatagun hay punnomnomda ya abuluton Apu Dios dida hi'onnda unudon nadan tugun ya nibaga tuwalin diday dusaon Apu Dios. Te nitudo' an alyonay, Nan tagun aggena inunud an namin nadan nibagah nan Nitudo' an Tugun ya madusa.^d ¹¹Ya na'innila an ma'id ha ohah tagu hi ibilang Apu Dios hi maphod an gapuh nangunudanah nan uldin di Judyu. Te nitudo' bon alyonay, Nan pundinolan di ohan tagu i Apu Dios di pangibilangana hi maphod ta mi'tagu i hiyah munnananong.^e

¹²Mu nan tugun ya ma'id ha alyonah gahin di idinol i Jesu Kristu te on alyonay, Nan tagun un'unudonan namin nadan tugun Apu Dios ya hiyah mi'tagu i hiyah munnananong.^f ¹³Mu ma'id ha taguh abalinanan unudon an namin nan tugun ta hiya nan madusa ta'u. Mu hi Kristu di nunholtap hinan dusa ta'un kimmulug i hiya an hay dusana ya hay nipata'anah nan krus. Te hay impitudo' Apu Dios ya alyonay, Hay dusan di nabahulan ya mipata' hinan krus.^g ¹⁴Ya na'at hidiye i Jesu Kristu ta way aton din imbagan Apu Dios i Abraham an mipa'annung an hidiye nan idduman nan Espirituna hinadan tatagu an ta'on on bokon Judyu an gapuh kumuluganda i Jesus.

^b 3:6 Hidin Hopapna 15:6 ^c 3:8 Hidin Hopapna 12:3 ^d 3:10 Deuteronomy 27:26

^e 3:11 Habakkuk 2:4 ^f 3:12 Lebitikus 18:5 ^g 3:13 Deuteronomy 21:23

¹⁵Da'yun i'iba, hay pangipaddunga' hinan imbagan Apu Dios i Abraham ta ma'awatanyu ya nan uggan ta'u aton an umat hi punhapitan di duwan linala'i. Te niluh'en waday nunhapitanda ta intudo'da ot mumpelmadan duwa ya ma'id ha mabalin hi manukkat i diyen nunhapitanda. Ya atbohadin adi mabalin hi ma'udman hidiyen pinelmaanda. ¹⁶Ot athidiy a'at nan imbagan Apu Dios i Abraham an hay imbaganah pangipa'annungana ya hay ohah nadan tanudana. Ta hidiyen nangalyanah ohah nadan tanudana di panginnilaan an bokon dakol di pangipa'annungana te on hi Kristu ya abuh.^h ¹⁷Hay pohdon naen ipa'innila ya imbagan Apu Dios i Abraham an atonah naeh udum hi algo. Mu nala"uh di opat di gahut ta tulumpuluy (430) tawon ot ahi wada nan tugun an indat Apu Dios i Moses ta hiyay nipa'innilah din a'ammodmin Judyu. Ya ta'on on na'at hidiyeh din awadan Moses mu hiyah diye damdaman agge nibahhon na'at nan imbagan Apu Dios i Abraham. ¹⁸Te onha nan pangunudan ta'uh nan mahapul an ma'unud hinan tugun di gumalat hi pi'taguwan ta'u i hiya ot ma'id mo ha hilbin nan imbagan Apu Dios i Abraham. Mu adi nimpe athidi te hay gapunah e ta'u pi'taguwan ya hidiyey ipa'annungan din imbaganan Abraham.

¹⁹Ma'id ha mapto' ya alyonyuh on ngame moy iyatan nan tugun Apu Dios? Nan tugun ya impitudo' Apu Dios ta panginnilaan nadan tataguh a'at di bahulda ta ingganah din immaliyan nan tinanud Abraham an nipa'annungan din inalin Apu Dios i Abraham. Ya hay inat Apu Dios an nangdat hinan tugun ya intuda'na nadan anghel ta diday nangipa'innila i Moses. ²⁰Mu din inalinan Abraham di na'hammad te hi Apu Dios di nangibaga i hiya an ma'id ha intuda'nah e nangibaga i hiya.

²¹Ma'id ha mapto' ya alyonyu bo on alinah nan tugun ya adi miyunnudan hidin inalin Apu Dios i Abraham. Mu adi athidi. Te bokon nan tugun an indat Apu Dios di mangipaphod hi tagu. Te imbaganan an adi abalanan di tagun un'unudon an namin nan tugun ot ma'id ha atondan mi'tagu i hiya. ²²Hay impitudo' Apu Dios ya alyonay, An namin nadan tataguh tun luta ya nan pumbahulan di impa'inghada. Ta hiya nan mahapul an kumulugda i Jesu Kristu ya ahi mabalin an mi'taguda i hiya.

Hay Niyatan Nan Tugun Hinan Pangulug

²³Handi'e ya nan tugun ya ammunay innila ta'uh unudon ta'u ta inggana ot mipa'innilay aton ta'un kumulug i Kristu. ²⁴Ta nan tugun di nangituddun dita'uh aton ta'u mu inggana ot umalih Kristu ot ahi mabalin an maphod di niyatan ta'un Apu Dios an gapuh kimmulugan ta'u. ²⁵Ta ad uwanin hi Kristu di unudon ta'u ya bokon mo nan tugun di ipa'anhan ta'u. ²⁶Te hay pangibilangan Apu Dios i dita'uh imbabalena ya

^h 3:16 Hidin Hopapna 12:7

hay kimmulugan ta'u i Jesu Kristu ya abuh. ²⁷Ta ad uwani ya an namin di kumulug i Kristu ya numpabonyag ya hiyay innaynayundan unudon ya mipatigoy a'at Jesu Kristu hinan nitaguwanda.

²⁸Ta dita'un kimmulug i Kristu ya ma"i'd mo ha numpahhiwan di Judyu hinan bokon Judyu ya nan tagala hinan ud tagala i hiya ya nan lala'i hinan babai te an namin ta'u ya na'ohha ta'un Jesu Kristu. ²⁹Ot dita'un tatagun Kristu ya hi Abraham damdamay ud holag i dita'u ta dita'un namin di ipa'annungan nan imbagan Apu Dios i Abraham hidin nadne.

Hay A'at Nan Tugun Moses

4 ¹Hay nipaddungan nan e pangunudan hinan tugun Moses ya nan unga. Te agge'e ni' kimmilog ya ay baal damdama te adi mabalin an hiyay mumpapto' hinan mipaboltan i hiya an ta'on on ongal nan boltanona. ²Te hidiyen unga ya mahapul an unudona nadan tatagun pinto' amanah mangipapto' i hiya ya mangipadutu' hinan boltanona ta ingganah on madatngan nan inalin amanah pamoltanana. ³Ta athina ni' di a'at ta'u te hidin agge ta'u ni' kimmulug i Kristu ya ay ta'u u"unga an dakol nadan mahapul an unudon ta'uh nadan tugun di a'ammod ta'u. ⁴Mu hidin nadatngan nan pangipa'aliyan Apu Dios hinan Imbabalenah tun luta ot honagona ta numbalin hi tagu an waday hi inahah nangiyayyam i hiya. Mu hiya ya ma"i'd ha bahulna te inunudnan namin nadan tugun Apu Dios. ⁵Ta hidin natayana ya hay bahul ta'uy inyatena. Ta hiya nan mabalin mohpen mumbalin ta'uh imbabalen Apu Dios an adi gapuh pangunudan ta'uh nan tugun Moses.

⁶Ya hay panginnilaan an imbabale dita'u mon Apu Dios ya hay nangipiddumanah nan Espiritu an wada i Jesus hinan nitaguwan ta'u. Ta hiyay mangipa'innila i dita'u an hi Ama ta'uh Apu Dios. ⁷Ot hiya nan ad uwani ya bokon ta'u baal te numbalinon dita'un Apu Dios hi i'imbabalena. Ya gapu ta i'imbabale dita'un Apu Dios ya nan midat hinan imbabalena ya midat damdaman dita'u.

Hay Punnomnom Paul Hinadan Kimmulug Hi Ad Galasya

⁸Hidin aggeyu ni' nanginnilaan i Apu Dios ya hanadan dakol an agge immannung an dios di nunhilbiyanu. ⁹Mu ad uwanin kimmulug ayu i Apu Dios an impa'innilanay a'atnan da'yu ya tanganu bo onyu pohdon an bangngadon an unudon nadan nibahhon nunhilbiyanu ni' an adi umat hi abalanan Apu Dios di abalinanda? ¹⁰Ta umat hinan alyonyuy gahin on ma'unud nan tugun an umat hinan pungngilinyuh algo ya bulan ya tawon ya nadan ma'ma'at. ¹¹Ta nunhiglan minomnomana' te ma"i'd ha hilbin nan intanuddu' an atonyu ta wan mi'tagu ayu i Apu Dios.

¹²Hay dawato' i da'yun i'iba ya hanat patonyuh nan inat'u. Te innilayu an ta'on ona' Judyu ya inyunnud'uh nan a'aty ta hiya nan aya' bokon

Judyu. Ya ma'id ha inatyuh adi maphod i ha'on. ¹³Te hidin hopap di immaliya' hina ya nundogoha' ta adi' abalinan an makak. Ta hidiy nangihipuna' an nangitudtudu i da'yuh nan inat Jesu Kristu an iphodan ta'u. ¹⁴Ya maphod ta ta'on on athidin waday dogoh'u ta na'ungal ayu ya aggeya' ingnganuy onu pinihul i da'yu te onyuot impatigoy apngayun ha'on an umat hi pangapngayu i ha anghel Apu Dios onu hi Jesu Kristu. ¹⁵Ya nunhiglay pun'amlonganyuh din awada' hinah nuntudtuduwa' i da'yu te ongal di naminhodanyun bumoddang i ha'on an onha mabalin ot ihulugyuy matayu ta idatyu i ha'on. Mu tanganu on ayu athinah ad uwani ¹⁶an pamaag ya pumbalinona' hi binuhulyu an gapuh nan nipto' an tudtudu?

¹⁷Nadan udum an tatagun immalin muntudtudu i da'yu ya manu te ipatigodan pohpohdon da'yun dida mu layahda. Te hay pinhodda ya bahbahonda nan pun'u'unnudanan ta'u ta wan humihiwo ayun ha'on ta diday un'unudonyu. ¹⁸Adi' ihhawon hi'on wadaday tatagun mangipatigoh maphod i da'yu mu ta wan nan maphod ot damdamay punnomnomda. Te hidin awada' hina ya maphod di nunhina'aggiyan ta'u ot maphodot on minaynayun an athidiy pangatyu an ta'on ona' ma'id hina.

¹⁹Pohpohdon da'yu te imbilang da'yuh imbabale'. Te hidin immaliya' hina ya mahakit ahan di nomnom'u an gapu i da'yu an umat hi hakit di golang. Mu hidin kimmulug ayu ot ahi luminggop di punnomnom'u. Ya ten ad uwani ya atbohdiy inomnoma' ta ingganah mipatigoh nan nitaguwanyu nan a'at Jesu Kristu. ²⁰Ta hiya nan nunhiglay naminhod'un midatong hinah awadanyu ta munhahapit ta'u te nunhigla nimpem minomnomana' i da'yu.

Hay A'at Nan Tugun

²¹Ot wada'en da'yuy naminhod an mangunud hinan tugun Moses ya pohdo' an nomnomnomonyuh tuwen ibaga' an ipa'innilanay a'at nan tugun. ²²Hay impitudo' Apu Dios ya alyonay hi Abraham ya wadaday duwan linala'in imbabalena. Nan oha ya in'imbabalena' nan himbutnan hi Hagar. Mu nan oha ya in'imbabalena' nan ahawana tuwalin hi Sarah. ²³Nan in'imbabalena' nan himbut ya nawada an umat hinan udum an uggan miyayyam. Mu nan in'imbabalena' nan ahawana tuwali ya nawada ta mipa'annung nan imbagan Apu Dios i Abraham. ²⁴Danaen imbabalen Abraham di nangipaddungan Apu Dios hinan duwan imbagana an nan oha ya nan tugun an impa'innilanan Moses hi awadanah nan billid hi ad Sinai ya nipaddung hinan himbut an hi Hagar ta an namin nadan imbabalena ya himbutda an umat i hiya. ²⁵Hi Hagar ya nipaddung nimpem nan billid hi ad Sinai hidih ad Arabia ya hiya boy nipaddungan nan bobleh ad Jerusalem hi ad uwani te nadan tataguhdi ya umatdah nan himbut te idinolda ahan hinan tugun Moses.

²⁶Mu nan nahamad an ad Jerusalem an bobleh ad abunyan ya hiya nan nipaddungan nan hi ina ta'un bokon himbut an hi Sarah. ²⁷Ta hiyay nipa'annungan nan impitudo' Apu Dios an alyonay, He'an adi mahlag an babai ya hanat itkukmuy pun'am'amlongam. Te ta'on hi aggem ni' lini'nay a'at di mun'ayyam ya dakdakkol di holagmu an tinaynan ni' di ahawana mu nan babain agge tinaynan di ahawana.ⁱ

²⁸Ot da'yun i'iba an kimmulug ya manu'eh numbalin ta'uh imbabalen Apu Dios ya dita'uy nipa'annungan nan imbaganan ma'at. Ta umat ta'u i Isaac an manu'eh niyayyam ya hiyay nipa'annungan nan imbaganan Apu Dios. ²⁹Hidin atagun dadiyen duwan imbabalen Abraham ya pinaligat nan imbabalen nan himbut hi ibbanan hi Isaac. Ya neen atbohdi ad uwaniy at'atton nadan tatagun mangidinol hinan tugun i dita'un kimmulug i Kristu an gapuh nan abalanan nan Espiritun Apu Dios. ³⁰Mu alyon bon nan impitudo' Apu Dios di, Ituda'mu nan babain himbut ya nan imbabalena te nan imbabalena ya ma'id ha midat i hiya hinan boltanon nan imbabalen nan bokon himbut.^j

³¹Da'yun i'iba, maphod ta dita'uy nipaddungan diyen imbabalenah nan ahawana tuwali an bokon nan imbabalenah nan himbut.

Maphod On Bokon Nan Tugun Di Mummandal I Dita'u

5 ¹Dita'ue ya bokon mo nan tugun di pundinolan ta'u te hi Kristu. Ot hanat adi ta'u ibangngad ta mumbalin ta'u boh baal nan tugun.

²Ot hanat donglonyun i'iba tun ibaga' te onha alyonyuh mumpakugit ayu te hidiyey mahapul ahan ot ma'id ha niyatan Kristu i da'yu. ³Ot pidwo' bon ibaga i da'yu te ipapilityu'e an gahin on ayu mumpakugit ta unudonyuh naen tugun ya mahapul an unudonyun namin nadan tugun. ⁴Nadan ibbayun mangathina an nan pangunudandah nan tugun di alyondah gapunah pangipaphodan Apu Dios i dida ya ma'id mo ha niyatan Kristu i dida ya adida mi'laggat hinan homo' Apu Dios. ⁵Mu dita'u'en hi Kristuy pundinolan ta'u an gapuh nan boddang nan Espiritun Apu Dios ya waday dinol ta'un lo'tat ya ipa'annung Apu Dios din inalina an ipaphodnay niyatan ta'un hiya. ⁶Te dita'un nangabulut i Jesu Kristu hi nitaguwan ta'u ya ma'id ha numpahhiwan nadan tatagun nakugit hinadan agge nakugit. Mu ha ahan di pohdon Apu Dios ya nan pangunudan ta'u i Kristu an hay atigana ya nan pamhodan ta'uh nadan ibba ta'u.

⁷Manuh din hiyah kimmulug ayu te inhamadyun inunud nan hapit Apu Dios an alyonyuy hidiyey immannung an namin di itudtuduna. Mu tanganu on ad uwani ya inwalongyuy pangulugyu? On nganney nangipadinong i da'yuh nan pangulugyu? ⁸Danaen itudduda ya

i 4:27 Isaiah 54:1 j 4:30 Hidin Hopapna 21:10

immannung an bokon hi Apu Dios an namto' i dita'uy nalpuwana. ⁹Hay nipaddungan danae ya nan ma'alih yist an ta'on on kittang ha middum hinan alina ya pa'ongngalona nan tinapay. ¹⁰Mu madinola' an gapuh pangulugyun Jesu Kristu ya adiyu abuluton nadan nat'on an tudtudu. Ot nadan umalin mamalbali i da'yu ya innila' an ta'on on nganney a'atda ya dusaon Apu Dios dida.

¹¹Ibaga' i da'yun i'iba an onha nin ha ituddu' an nan pumpakugitan di mahapul hi unudon ta'u ot wan adiya' paligaton hinadan ibba' an Judyu an ta'on on'u e ipa'innila nan nangiyatayan Jesu Kristu i dita'uh nan krus. ¹²Ot danae'en e bumabhah an mangipilit hi eyu pumpakugitan ya udu'dulnay putulondaot udot an namin nan indonanda.

¹³Ot nomnomnomyun i'iba' an pinto' dita'u i Apu Dios ta wan bokon ta'u mo baal nan tugun Moses. Mu ta'on on athidi ya hanat bokon bo hidiyey pangigadulanyun mangat hi kumpulnan pohdonyu an ta'on on adi maphod. Te maphodot on umong'ongngal di pamhodyuh ibbayu ta nanongnan munhimboboddang ayu. ¹⁴Te wada han tugun an alyonay, Maphodot on umat hi pamhodyuh adolyuy pamhodyuh ibbayu.

Ot hituwen tugun ya inam'amnan namin nan tugun Moses.^k ¹⁵Ot halipodpodon ta'u te onha paton ta'uh nan kahu an onda humanohonglallan ot hay umudi ya munhimbababhah ta'u.

Nan Pohdon Nan Espiritu Ya Nan Pohdon Ta'un Tatagu (Roma 8:5-13)

¹⁶Ot hay ibaga' i da'yu ya maphod on nan ituddun nan Espiritun Apu Dios di un'unudon ta'u ta ma'id ha aton ta'un mangat hi adi maphod an pohdon di adol ta'u. ¹⁷Te nan pohdon di adol ya bokon hidiyey pohdon nan Espiritun Apu Dios hi aton ta'u. Ya atbohdihi nan pohdon nan Espiritu an hiya boy adi pohdon tun adol. Ta danaen duwa ya ayda mumbuhhulan an nanongnan pumanulpullohda. ¹⁸Mu onha nan Espiritun Apu Dios di unudon ta'u ot adi mahapul an nomnomnomon ta'u nan tugun.

¹⁹Ya ma'apto' boh on nan pohdon di adol di un'unudon te mimatunan hinan adi maphod an pangat ya punnomnom ta'u an umat hinan pangilo'an hi bokon ahawa ²⁰ya hay pundinolan ta'uh nadan udum an dios ya hay e pangatan hi umat hi ayak ya hay humihiwawan hi ibba ya hay pi'hannuwan hi ibba ya hay amoh ya bungot ya hay pangipapilitan hi pohdon ya hay adi pun'u'unnudanan di punnomnom ²¹ya hay akih hi ibba ya butong ya nadan udum an adi maphod an pangat.

Ot ad uwani ya pidwo' bo din inali'ali' tuwali i da'yuh din hopapna an nan tagun mangmangngat hi athina ya adi middum hinan pun'ap'apuwan Apu Dios.

^k 5:14 Lebitikus 19:18

²²Mu onha nan Espiritun Apu Dios di un'unudon ta'u ya mawaday pamhod ta'uh ibba ta'u ya amlong ta'u ya linggop di punnomnom ta'u ya mawaday anus ta'u ya ule ta'u ya homo' ta'uh ibba ta'u ya na'na'unnud ta'u i Apu Dios ²³ya innila ta'un mumpada'ul ya abalinan ta'un mangono'nong hi pangat ta'u. Onha athidiy pangat ta'u ya na'innilan ma'id ha uldin hi agge ta'u inunud. ²⁴Te nan tagun wadah Jesu Kristu hi nitaguwana ya adina mo pohdon an aton nadan adi maphod an impa'inghan di adolna. ²⁵Te nan Espiritun Apu Dios di nalpuwan tuwen balu an itaguwan ot mahapul an unudon ta'u nadan ituddunah aton ta'u. ²⁶Ta adi ta'u ipabaktuy adol ta'u ya adi ta'u pahakitan di ibba ta'u ya adi ta'u munhin'a'amoh.

Hay Punhimboboddangan Hi'on Waday Ligat

6 ¹Ot da'yun i'iba, alina'eh wada i da'yu ha nabaliyan ta numbahul ya maphod on da'yun na'na'unnud hinan Espiritun Apu Dios di umen e mi'hapit i hiya. Mu iphodyun ihapitan ta way atonan mumbangngad hinan maphod an ma'unud. Mu tigonyu ta adi ayu damdama mabaliyan. ²Ya maphod hi'on wada'ey punligatanyu ya munhimboboddang ayu te hiyah naey intugun Kristu hi aton ta'u. ³Te nan tagun hay punnomnomna ya hiyay udu'dul mu nadan udum ya hay adolnay inlaylayahhana. ⁴Mahapul an way ohaon ihamadnan mangat hi maphod ta mabalin an ibaganan maphod di pangatna te adi maphod hi'on ipaddungna nadan inatnah nadan inat di udum. ⁵Te way ohaon tobalonan Apu Dios nadan ina'inatnah tun luta.

⁶Hay ohan aton ta'un bumoddang hinadan ibba ta'u ya maphod on nan tagun nitudtuduwan hinan hapit Apu Dios ya idattana nan muntuddun hiyah nan kumpulnan wadan hiya an mahapul hitun nitaguwan. ⁷Ta adi ta'u laylayahhan di adol ta'u ta alyon ta'u hi agge innilan Apu Dios nadan at'atton ta'u. Te innila ta'u an hi'on nganne nan intanom ta'u ya hiyah diyey apiton ta'u. ⁸Te nan tagun nan pohdon di adolnay amod hi atona ya hay ligat hi ingganay pun'appitana ta lo'tat ya mababhah. Mu nan tagun nan pohdon nan Espiritun Apu Dios di un'unudona ya mi'tagun Apu Dios hi munnananong an gapuh nidduman nan Espiritun Apu Dios i hiya. ⁹Ta hiya nan mahapul an adi ta'u umenglen mangat hi maphod ot lo'tat ya madatngan nan pangdatan Apu Dios hi gungguna ta'u. ¹⁰Ot ad uwanin awadan ta'uh tun luta ya gahin di inaynayun ta'un mangat hi maphod hi an namin an tatagu an namamah nadan ibba ta'un kimmulug i Apu Dios.

Nan Na'udin Imbagan Paul

¹¹Hituwen ma'udin ibaga' i da'yu ya ha'on di mangitudo' ta hiya tun o'ongal di tudo'na. ¹²Ot ipa'innila' i da'yu an nadan tatagun mangipapilit an mumpakugit ayu ya manu'eh atondahdi ya pohdonda eh'an ipa'innilay

ana'na'unnuddah nan tugun Moses. Te adida'e atonhidi ya paligaton nadan ibbamin Judyu dida an gapuh kimmuluganda i Jesu Kristu an hiya nan nangihwang i didah ate an gapuh natayanah nan krus. ¹³Mu ta'on on dida an numpakugit ya adida aya damdama unudon an namin nan tugun Moses. Mu manueh pohdondan mumpakugit ayu ya ta wan mipa'amlong nadan ibbadan Judyu. ¹⁴Mu dita'u'e pibo ya hay pun'amlongan ta'u ya ammuna ya nan natayan nan Ap'apu ta'un hi Jesu Kristu hinan krus. Te gapuh nan natayana ya ma'id mo ha balolnan ha'on nadan balolon di tataguh tun luta. ¹⁵Te hay na'anhan ya bokon nan e pumpakugitan onu nan adi pumpakugitan te hay e ipaphodan di pangat ta'u. Ta nan balun itaguwan di mawadan dita'u.

¹⁶Ot maphodot on an namin ta'un mangunud ituwen tugun ya malinggop ta'u ya minaynayun i dita'un tatagun Apu Dios nan homo'na.

¹⁷Hantun adol'u ya napnuh kilah an gapuh namalpaligatandan ha'on ta datuwey atigana an hi Jesu Kristuy ud baal i ha'on. Ot hanat ma'id mo ha gumalat hi e' inomnoman.

¹⁸Ot hay ma'udih ibaga' i da'yun i'iba ya hanat nan homo' nan Ap'apu ta'un hi Jesu Kristu di minaynayun i da'yun namin. Amen.